

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-1>

УДК 658.15:336.22«364»

Огренич Юлія Олександрівна

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та фондового ринку,
Запорізький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0294-1889>

Аношіна Софія Сергіївна

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Запорізький національний університет

Yuliia Ohrenych, Sofia Anoshina

Zaporizhzhia National University

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРЕЗ ПОДАТКОВІ МЕХАНІЗМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ**EFFECTIVE FINANCIAL MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES THROUGH TAX MECHANISMS IN THE CONTEXT OF MARTIAL LAW AND DIGITALIZATION OF THE ECONOMY**

Анотація. Проведене дослідження дозволило з'ясувати важливість управління фінансами на підприємствах як передумови забезпечення конкурентоспроможності, розвитку в умовах цифровізації, фінансової стабільності, платоспроможності та формування позитивного іміджу. Визначено, що податкова політика на рівні держави є важливим інструментом впливу на роботу підприємств через податкове законодавство, податкову систему, податкові пільги, податковий контроль. Доведено, що податкова політика на рівні підприємства є інструментом оптимізації податкового навантаження та своєчасного виконання грошових зобов'язань, що впливає на витрати і доходи підприємств. З'ясовано, що податкова політика впливає на показники діяльності промислових підприємств, тобто фінансову стійкість, платоспроможність, рентабельність. Проаналізовано показники фінансової стійкості, платоспроможності підприємства ТОВ «Сільпо-фуд» та розглянуто рівень податкового навантаження. Проаналізовано вплив податкової політики на конкурентоспроможність підприємств та розглянуто роль податкових пільг. Досліджено напрями податкової політики підприємств. Враховуючи роль промислових підприємств у розвитку економіки через створення робочих місць, експортні надходження, податкові надходження визначено важливість запровадження податкових стимулів, державних грантів, субсидій та кредитних програм для стимулювання відновлення і розвитку підприємств. Проведено порівняння динаміки податкових надходжень в Україні та країнах ЄС. Сформовано заходи покращення управління фінансами підприємств та напрями вдосконалення податкової політики. Визначено, що управління фінансами через податкову політику сприятиме попередженню випадків ухилення від сплати податків, оптимізації податкового навантаження, використанню податкових пільг, що забезпечить підвищення фінансової стійкості. Доведено важливість цифровізації податкової системи, використання інструментів оптимізації податкового навантаження, вдосконалення податкової політики на рівні держави, що сприятиме відновленню економіки країни через стабілізацію роботи підприємств.

Ключові слова: фінанси, управління фінансами, податки, податкова політика, податкова система, прибутковість, фінансово-господарська діяльність, цифровізація економіки.

Summary. The conducted research allowed to clarify the importance of financial management at enterprises as a prerequisite for ensuring competitiveness, development in the conditions of digitalization, financial stability, solvency and the formation of a positive image. It was determined that tax policy at the state level is an important tool for influencing the work of enterprises through tax legislation, the tax system, tax benefits, tax control. It was proven that tax policy at the enterprise level is a tool for optimizing the tax burden and timely fulfillment of monetary obligations, which affects the costs and income of enterprises. It was found that tax policy affects the performance indicators of industrial enterprises, i.e. financial stability, solvency, profitability. The indicators of financial stability, solvency of the enterprise LLC "Silpo-food" were analyzed and the level of tax burden was considered. The impact of tax policy on the

competitiveness of enterprises was analyzed and the role of tax benefits was considered. The directions of tax policy of enterprises were studied. Taking into account the role of industrial enterprises in the development of the economy through job creation, export revenues, tax revenues, the importance of introducing tax incentives, state grants, subsidies and credit programs to stimulate the recovery and development of enterprises has been determined. The dynamics of tax revenues in Ukraine and the EU countries have been compared. Measures to improve the financial management of enterprises and directions for improving tax policy have been formulated. It has been determined that financial management through tax policy will contribute to the prevention of tax evasion, optimization of the tax burden, use of tax benefits, which will ensure increased financial stability. The importance of digitalization of the tax system, use of tools for optimizing the tax burden, and improvement of tax policy at the state level have been proven, which will contribute to the recovery of the country's economy through stabilization of the work of enterprises.

Keywords: finance, financial management, taxes, tax policy, tax system, profitability, financial and economic activity, digitalization of the economy.

Постановка проблеми. Протягом останніх років підприємства зіштовхнулися з проблемою погіршення результатів діяльності, скорочення прибутковості, зростання витрат, що обумовлено військовим станом. За 2024 рік спостерігається поступове відновлення та зростання фінансових показників завдяки запровадженню різних програм підтримки, релокації бізнесу. З метою подальшого зростання прибутковості підприємств необхідним є управління фінансами через зміну податкової політики на підприємствах, яка дозволить оптимізувати податкове навантаження та одночасно своєчасно виконувати податкові зобов'язання. Важливим питанням є дослідження напрямів покращення податкової політики на підприємстві як способу відновлення фінансової стабільності в умовах цифровізації економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням питань забезпечення фінансової стабільності підприємств, мінімізації податкового навантаження, вдосконалення податкового планування займалися такі науковці: Коваль Н.І., Подолянчук О.А., Гудзенко Н.М. [8]; Кузь В.І. [9]; Литвиненко Я.В. [10]; Мавлева Д.Е., Лиса О.В. [11]; Скаско О., Могила І.-Л. [17]. Водночас потребує більш ґрунтовного дослідження питання здійснення управління фінансами на промислових підприємствах через вдосконалення податкової політики, здійснення податкового планування, що дозволить знизити податкове навантаження та покращити фінансові показники, підвищити рівень прибутковості.

Метою статті є дослідження управління фінансами промислових підприємств через податкову політику в умовах воєнного стану, визначення напрямів фінансового управління на підприємствах та формування заходів до покращення їх податкової політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Функціонування підприємств відбувається в умовах економічної нестабільності, військово-воєнного стану, що позначається на показниках виробничої, збутової діяльності та призводить до зниження прибутковості. Виникає потреба у покращенні фінансового стану підприємств, що можливо через вдосконалення податкової політики на рівні

держави. Через податкову політику, а саме через податкове законодавство, податкову систему, податкові пільги, податковий контроль, відбувається вплив на фінансові результати підприємств. Даний вплив проявляється як у зростанні податкового навантаження, так і його оптимізації, що може призвести до змінної динаміки показників фінансово-господарської діяльності.

На підприємствах відбулося зниження виробничої активності, руйнування інфраструктури (рис. 1), скорочення обсягів збуту продукції, втрата внутрішніх та зовнішніх ринків збуту, зменшення інвестицій, а також сповільнення інноваційного розвитку. Чимало підприємств зіштовхнулися з проблемою порушення логістичних ланцюгів, міграцією населення та звільненням працівників, зростанням витрат на адаптацію до нових умов, що призводить до скорочення доходів та може призвести до зростання заборгованості.

Слід відзначити, що на частині промислових підприємств спостерігається спадна динаміка фінансових показників, а саме знижується прибутковість роботи, що обумовлено зростанням витрат на виробництво і логістику та скороченням прибутку до оподаткування. Відповідно підвищується рівень кредиторської заборгованості, залежності від позикового капіталу через недостатність власних фінансових ресурсів, що негативно впливає на платоспроможність підприємств [11]. Одним із інструментів покращення фінансового стану підприємств є здійснення податкового планування через реалізацію податкової політики, що дозволить знизити рівень податкового навантаження.

Податкова політика є важливим інструментом стабілізації економіки через вдосконалення податкової системи, що підтверджується дослідженнями науковців Коваль Н.І., Подолянчук О.А., Гудзенко Н.М. [8]; Кузь В.І. [9]; Литвиненко Я.В. [10]; Скаско О., Могила І.-Л. [17]. Завдяки податковій політиці держава може впроваджувати податкові пільги для підприємств з метою відновлення їх роботи, коригувати ставки податків та вносити зміни до податкового законодавства. Означені заходи впливають на фінансовий стан бізнесу та забезпечують формування податкових

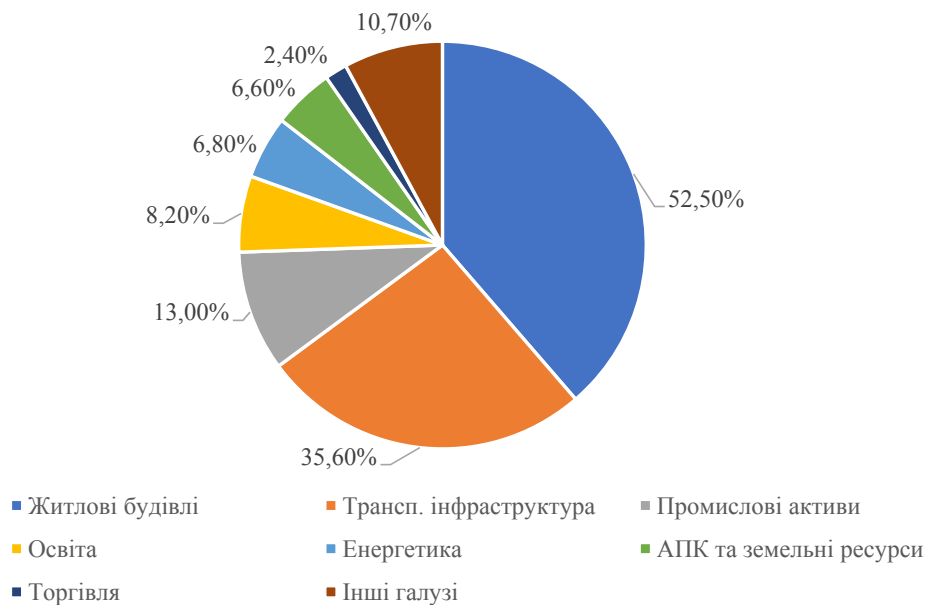

Рисунок 1 – Прямі збитки від руйнувань інфраструктури внаслідок військової агресії росії, млрд дол. (на червень 2023 р.)

Джерело: побудовано на основі [7]

надходжень до державного і місцевого бюджетів. Суб'єкти господарювання повинні адаптуватися до змін податкового законодавства, враховувати наявні можливості для оптимізації податкового навантаження. Поряд з цим, воєнний стан створює для підприємств складні та непередбачувані умови, що вимагає від них гнучкості, інноваційності і адаптації до нових реалій. Вищезначене підтверджує важливість вдосконалення податкової політики на рівні держави та підприємств як передумови покращення фінансового стану. Крім того, не менш вагоме значення відіграє здійснення управління фінансами, що впливає на стабільність роботи, досягнення цілей, мети діяльності. Саме управління фінансами на промислових підприємствах охоплює планування, аналіз, контроль фінансових ресурсів [13].

В умовах воєнного стану, перед підприємствами постала потреба ефективного управління фінансами та раціонального використання власних і позикових коштів, що спричинено впливом чинників: змінність попиту на продукцію або послуги; інфляція; втрата контактів з поставальниками; логістичні труднощі; міграція та плинність кадрів; підвищення цін на сировину та енергоносії; втрата інвесторів; обмеження щодо отримання кредитів; змінність законодавства; втрата ринків збуту та загострення конкурентної боротьби; скорочення доходів населення; нестача власного фінансового забезпечення.

Серед напрямів управління фінансами на підприємствах слід виділити: фінансове планування (складання фінансових планів щодо доходів і витрат, здійснення стратегічного планування); фінансове прогнозування (дозволяє діагностувати

динаміку доходів на майбутні періоди та визначати фінансові витрати); управління фінансовими ризиками (дослідження чинників зовнішнього середовища, виявлення ризиків, формування методів мінімізації їх негативного впливу, розробка антикризової стратегії); управління грошовими потоками (раціональне використання ресурсів, погашення кредиторської заборгованості, забезпечення платоспроможності); фінансовий контроль (здійснення аудиту надходжень та витрат, виконання планів, виявлення відхилень та їх коригування); активізація інвестиційної діяльності (залучення інвестицій, що дозволить фінансувати потреби підприємства); оптимізація власного і позикового капіталу; податкова політика та податкове планування (аналіз податкового законодавства, розробка оптимальної податкової стратегії, зменшення податкового навантаження шляхом використання податкових пільг); управління прибутком, пошук нових джерел фінансування (гранти, інвестиції, максимізація прибутку та його розподіл); впровадження цифрових технологій (використання програмних продуктів для автоматизації ведення обліку, бізнес-процесів). Отже, податкова політика виступає вагомим напрямом управління фінансами на підприємствах. Зміни в податковій політиці можуть створювати як нові можливості для податкового планування, так і обмежувати їх.

Процес управління фінансами на підприємствах впливає на динаміку показників фінансової діяльності, фінансової стійкості, платоспроможності, стан використання фінансових ресурсів та зростання прибутковості [1]. Тому першочергово розглянуто фінансові показники на ТОВ «Сільпо-Фуд» за 2020–2023 рр. (рис. 2).

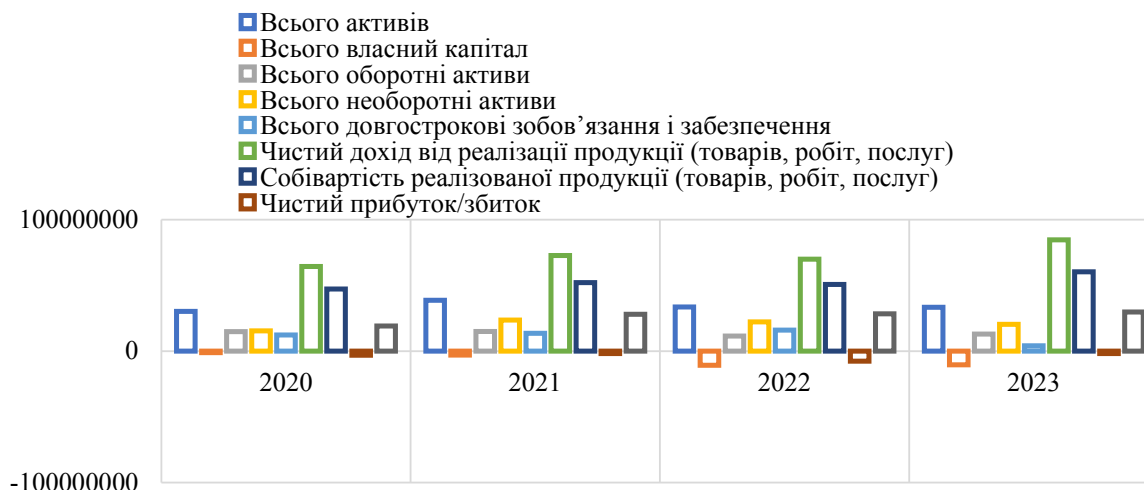

Рисунок 2 – Динаміка показників фінансової діяльності ТОВ «Сільпо-Фуд» у 2020–2023 рр. (тис. грн)

Джерело: побудовано на основі [14]

Враховуючи динаміку показників фінансової діяльності за 2023 р. у порівнянні з 2022 р. маємо такі зміни: показник всього активів скоротився на 0,92%; власний капітал мав від'ємне значення; оборотні активи підвищилися на 13%; необоротні активи скоротилися на 8%; всього довгострокові зобов'язання і забезпечення скоротилися на 74,71%; чистий дохід від реалізації продукції виріс на 21%; собівартість реалізованої продукції підвищилася на 18,9%; всього поточні зобов'язання та забезпечення підвищилися на 4,76%. Доцільно відзначити, що впродовж 2020–2023 рр. підприємство отримувало збиток, тобто існують проблеми із управлінням фінансами.

Окремо проаналізовані показники фінансової стійкості та платоспроможності ТОВ «Сільпо-Фуд» та їх динаміка протягом 2023 р. порівняно з 2022 р. дозволяє відзначити наступне (табл. 1, рис. 3): коефіцієнт автономії має від'ємне значення, що свідчить про залежність від позикового капіталу, зростання зобов'язань у порівнянні з активами, зниження кредитоспроможності, неефективне використання капіталу та відповідно помилки в управлінні фінансами; коефіцієнт

концентрації позикового капіталу скоротився на 23%, перевищує нормативне значення та свідчить про залежність від позикових коштів; коефіцієнт фінансового ризику та коефіцієнт фінансової стабільності мають від'ємне значення та підтверджують погіршення фінансового становища; коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень скоротився на 66,78% та дозволяє відзначити незначну залежність від довгострокових кредитів; коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень виріс на 37,62% та дозволяє відзначити про зростання частки короткострокового фінансування; коефіцієнт маневреності власного капіталу та коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів мають від'ємне значення, підтверджують нестачу власного капіталу, незабезпеченість власними фінансовими ресурсами та свідчить про ризик неплатоспроможності; коефіцієнт майна виробничого призначення скоротився на 7%. Для покращення ситуації із власним капіталом на підприємстві доцільним є оптимізація витрат, залучення інвесторів, здійснення реструктуризації боргів, продаж частки активів, формування ефективної фінансової політики та управління фінансами.

Таблиця 1 – Показники фінансової стійкості ТОВ «Сільпо-Фуд» у 2020–2023 рр.

Показники	2020	2021	2022	2023
Коефіцієнт автономії	-0,04	-0,08	-0,32	-0,31
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	1,04	1,08	1,32	1,01
Коефіцієнт фінансового ризику	-27,31	-13,91	-4,14	-3,24
Коефіцієнт фінансової стабільності	-0,04	-0,07	-0,24	-0,31
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань і забезпечень	0,39	0,33	0,36	0,12
Коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень	0,61	0,67	0,64	0,88
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	14,42	-6,90	-1,07	-0,95
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	-0,89	-0,56	-0,35	-0,42
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,54	0,60	0,69	0,64

Джерело: розраховано на основі [14]

Щодо показників платоспроможності, то за 2023 р. порівняно з попереднім періодом коефіцієнт абсолютної ліквідності виріс на 34%, коефіцієнт швидкої ліквідності підвищився у 1,07 рази, коефіцієнт загальної ліквідності виріс на 8%, але показники не відповідають нормативному значенню (рис. 3). Динаміка показників підтверджує зниження платоспроможності підприємства та існування проблем із погашенням боргів.

Аналіз вказаних показників дозволяє зробити висновок про те, що фінансова стійкість ТОВ «Сільпо-Фуд» за останні роки знизилася та підприємство все більше залежить від зовнішніх джерел фінансування, що може створювати додаткові фінансові ризики. Для підприємства доцільним є розробка заходів покращення управління фінансами та вдосконалення податкової політики.

Однією з причин збитковості ТОВ «Сільпо-Фуд» є військовий стан, що спричинив втрату частини ринків збуту; руйнування логістичних центрів, складів та роздрібних мереж, що суттєво ускладнило доставку товарів до споживачів і призвело до значних фінансових втрат (рис. 4). У відповідь на ці виклики ТОВ «Сільпо-Фуд» вжив заходи щодо релокації виробничих потужностей та логістичних центрів у безпечніші регіони України.

За таких умов важливим питанням є державна підтримка бізнесу через запровадження грантових програм, надання податкових пільг та зниження податкового навантаження, що сприятиме відновленню бізнесу. Зокрема, ТОВ «Сільпо-Фуд» протягом 2020–2021 рр. функціонував на загальній системі оподаткування і сплачував податок на прибуток. У 2022 р. підприємство скористалося змінами до податкового законодавства та з 02.05.2022 р. відбувся перехід на спрощену систему оподаткування, що означало сплату єдиного податку за ставкою 2%. З 01.08.2023 р. підприємство повернулося на загальну систему оподаткування та стало платником податку на прибуток, податку на додану вартість [14].

Поряд з цим, динаміка податкових надходжень за різними видами економічної діяльності дозволяє відзначити, що протягом 2023–2024 рр. спостерігається зростання податкових платежів по переважній більшості видів діяльності. Зокрема, впродовж 2024 р. у порівнянні з 2023 р. податкові платежі до державного бюджету зросли по переробній промисловості (24%), водопостачання (20%), будівництво (29%), державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування (92%) та ін. Поряд з цим, податкові платежі до державного бюджету протягом 2024 р. скоротилися по

Рисунок 3 – Динаміка показників платоспроможності ТОВ «Сільпо-Фуд» у 2020–2023 рр.

Джерело: розраховано на основі [14]

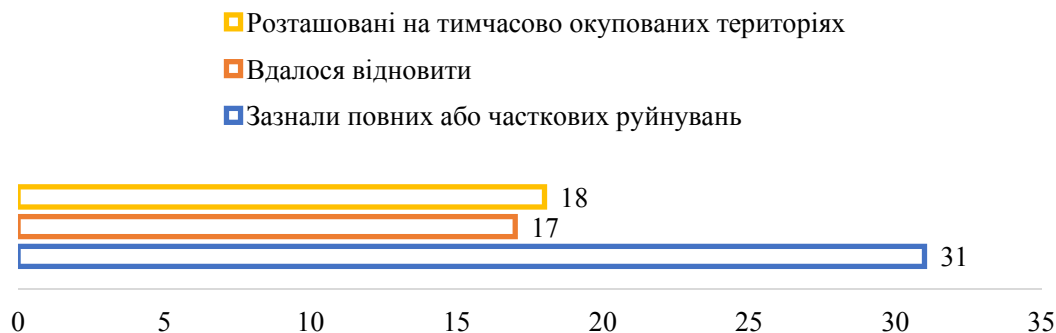

Рисунок 4 – Вплив війни на мережу «Сільпо» (протягом 2022–2023 рр.)

Джерело: розраховано на основі [14]

добувній промисловості (4%). Зростання сум податкових платежів дозволяє відзначити налагодження роботи підприємств протягом 2024 р.

З метою дослідження рівня податкового навантаження слід розглянути динаміку податкового боргу (рис. 5).

Загальна сума податкового боргу протягом 2023 р. скорочувалася та за 2024 р. спостерігається зростання. Загалом, на 01.12.2024 р. порівняно з 01.12.2023 р. сума податкового боргу зросла на 24,77%, що відображає зростання фінансового тиску на платників податків і на можливі проблеми у системі податкового адміністрування.

Враховуючи отримані результати дослідження слід відзначити, що податкова політика є важливим напрямом управління фінансами на підприємствах, що може призвести до зростання або оптимізації податкового навантаження. При цьому, мінімізація податкового навантаження повинна відбуватися відповідно до чинного податкового законодавства, що дозволяє підприємству зберегти більше коштів для розвитку, інвестицій та підвищення конкурентоспроможності. Серед напрямів податкової політики підприємств слід виділити: оптимізація податкового навантаження, тобто вибір загальної чи спрощеної системи оподаткування, використання податкових пільг за різними видами податків; планування податкових платежів, тобто врахування сезонності, розподіл сум податкових зобов'язань; мінімізація податкових ризиків, що передбачає слідкування за змінами податкового законодавства, контроль за своєчасністю сплати податків з метою попередження нарахування штрафів; взаємодія з податковими органами, тобто своєчасне подання податкових декларацій і звітності, отримання консультацій щодо сплати податків; автоматизація ведення

податкового обліку шляхом впровадження програмних продуктів; податковий лізинг, що дозволить отримати у користування обладнання або нерухомість за виплату орендної плати.

Важливим інструментом податкової політики є надання податкових пільг підприємствам. «Податкова пільга – передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності підстав» [15]. Отже, податкова пільга дозволяє знизити податкове навантаження на дохід підприємства та відповідно стимулює зростання показників фінансової діяльності.

Поряд з податковими пільгами слід виділити такі інструменти державної підтримки як державні гранти, субсидії та кредитні програми, використання яких дозволяє покращити фінансове становище підприємств. Це пряма фінансова допомога або пільгові умови кредитування, які надаються державою або державними установами українським підприємствам. Серед важливих видів державної підтримки доцільно виділити (рис. 6): гранти, які можуть надаватися на дослідження, розробки, інновації, експорт, енергоефективність тощо. Проєкт «Робота» в Україні допомагає підприємцям отримати гранти на різноманітні бізнес-ініціативи, від створення мікробізнесу до розвитку ІТ-стартапів [4]; субсидії можуть надаватися на оплату енергоносіїв, заробітної плати працівникам, оренду приміщень тощо; кредитні програми (наприклад, діє державна програма «Доступні кредити 5-7-9%») [16].

Доцільно зауважити, що податкова політика впливає на формування податкової системи. В свою чергу податкова система визначає перелік податків, що впливає на формування подат-

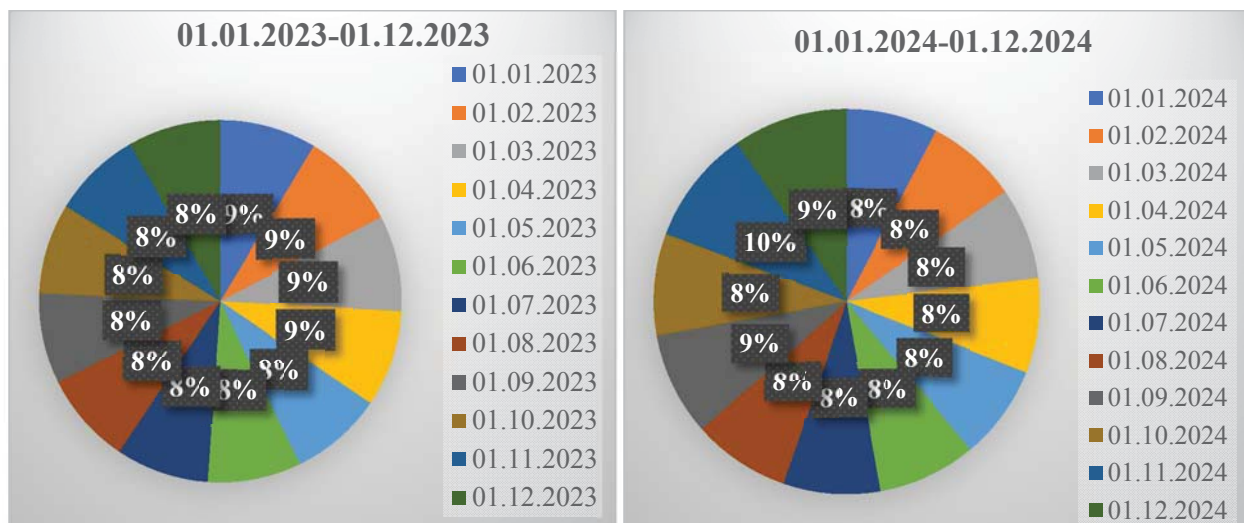

Рисунок 5 – Динаміка податкового боргу (млн грн)

Джерело: розраховано на основі [3]

Рисунок 6 – Обсяги фінансування за напрямками програми «Робота» (млрд. грн) та структура кредитного портфеля за програмою «Доступні кредити 5-7-9%» (млрд. грн)

Джерело: розраховано на основі [5; 6]

кових надходжень до бюджету країни. В рамках дослідження проаналізовано розмір податкових надходжень в країнах ЄС та Україні протягом 2022–2023 рр. (рис. 7). Слід відзначити, що в країнах ЄС спостерігається зростання надходжень податків і соціальних внесків у відсотках від ВВП у Франції (47,6% у 2022 р. та 45,6% у 2023 р.), Швеції (43,2% у 2022 р. та 42,3% у 2023 р.), Норвегії (43,6% у 2022 р. та 41,6% у 2023 р.) та одночасно найменша частка спостерігається у Швейцарії (26,7% у 2022 р. та 26,9% у 2023 р.), Ірландії (21,1% у 2022 р. та 22,7% у 2023 р.) (рис. 7).

Показник співвідношення податків до ВВП за 2023 р. порівняно з 2022 р. скоротився у Франції (на 2%), Швеції (на 0,9%), Італії (на 0,3%), Іспанії (на 0,4%), Болгарії (на 1,1%), Норвегії (на 2%) та одночасно підвищився у Данії (на 1,4%), Польщі (на 1,1%), Естонії (на 0,9%), Ірландії (на 1,6%), Ісландії (на 1,2%).

В Україні протягом 2022–2024 рр. спостерігається зростання податкових надходжень у розрізі різних бюджетів (рис. 8). У 2024 р. відносно 2023 р. відбулося зростання податкових надходжень до державного бюджету на 44,66%, а також

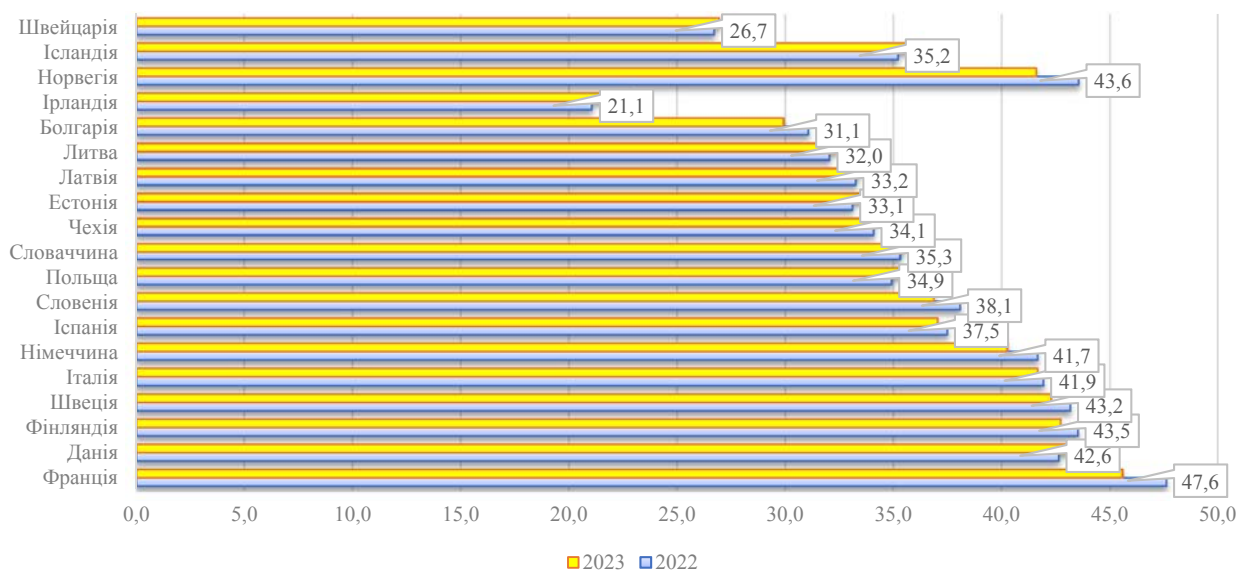

Рисунок 7 – Динаміка надходження податків і соціальних внесків в країнах ЄС у 2022–2023 рр. (% до ВВП)

Джерело: побудовано на основі [2]

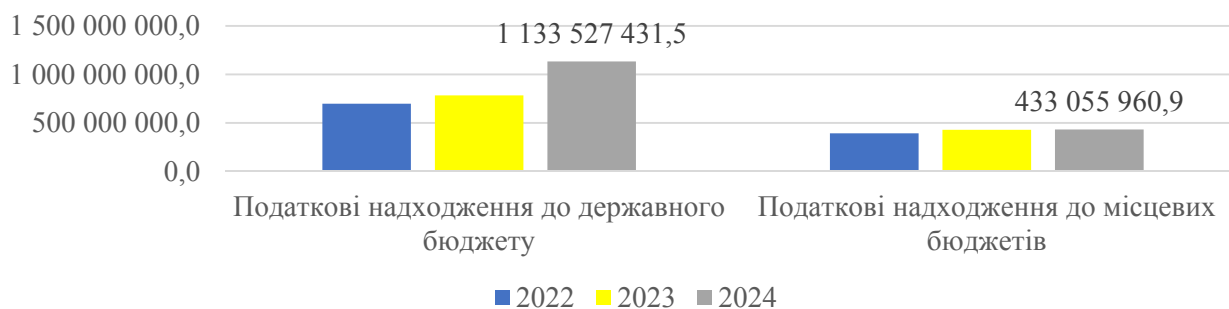

Рисунок 8 – Динаміка надходження податків до державного і місцевого бюджету в Україні у 2022–2024 рр. (тис. грн)

Джерело: побудовано на основі [12]

до місцевих бюджетів на 0,71%. Отже, в розглянутих країнах ЄС спостерігається поступове відновлення функціонування підприємств після COVID-19 та в Україні відновлення роботи бізнесу в умовах цифровізації економіки, що відображається у зростанні податкових надходжень.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що підприємства мають ряд проблем, які впливають на фінансовий стан, платоспроможність, репутацію та здатність до адаптації в умовах динамічного ринку, а саме: нестача коштів для відновлення роботи, оновлення зношеного обладнання, впровадження нових технологій; підвищення плинності персоналу через незадоволеність умовами праці, низьку заробітну плату, безпекову ситуацію; неефективність корпоративної культури та кадрової політики; використання застарілої техніки, що призводить до високих витрат і погіршення якості продукції; низький рівень мотивації працівників; відсутність податкового планування та неефективність управлінських рішень; підвищення конкурентної боротьби; неефективність податкової політики; нераціональне використання власних і позикових коштів; несвоєчасне врахування змін законодавства та відсутність антикризової стратегії.

З метою покращення фінансового стану підприємств доцільним є наступні заходи: скорочення витрат шляхом перевірки напрямів витрачання коштів, фінансового аудиту, використання енергозберігаючих технологій, мінімізації витрат на оренду, логістику; пошук нових ринків збуту продукції, підвищення її якості, що дозволить підвищити прибутковість; модернізація обладнання, що дозволить підвищити продуктивність персоналу; поглиблення короткострокової та довгострокової заборгованості; здійснення управління фінансами, що дозволить розробити фінансовий план, контролювати фінансові потоки, показники діяльності; мотивація працівників та їх навчання; впровадження цифрових технологій для автоматизації бізнес-процесів; пошук та залучення зовнішніх інвесторів.

Встановлено, що фінансове управління відіграє вагоме значення в забезпеченні раціонального використання фінансових ресурсів, впливає на прибутковість, конкурентоспроможність, адаптацію до змін зовнішнього середовища. Серед шляхів покращення фінансового управління на підприємствах виділено: формування команди експертів; залучення кваліфікованих фінансових менеджерів; посилення контролю за витрачанням коштів; впровадження цифрових інструментів фінансового планування; автоматизація фінансового аналізу; формування податкової політики та здійснення податкового планування; виявлення відхилень під час виконання фінансових планів та їх регулювання; дослідження практики іноземних підприємств щодо управління фінансами; запровадження системи управління та розробка фінансової стратегії; дослідження та врахування впливу факторів.

Доведено, що податкова політика є важливим елементом фінансового управління, адже впливає на податкове навантаження, використання податкових пільг, вибір системи оподаткування та може призвести до фінансових витрат, штрафів. Сформовано заходи, які спрямовані на вдосконалення податкової політики підприємств: здійснення податкового планування; здійснення контролю за податковим обліком; контроль за своєчасністю сплати податків, подання податкових декларацій з метою попередження нарахування штрафів; відстеження змін податкового законодавства та використання податкових пільг; використання програмних продуктів для подання податкової звітності; підвищення кваліфікації працівників фінансового відділу в питаннях оподаткування підприємства; взаємодія із контролюючими органами, отримання консультацій; розробка податкової стратегії.

Висновки. Відсутність достатнього обсягу фінансових ресурсів є серйозною проблемою для українського бізнесу, що обмежує можливості розвитку та модернізації виробництва. З метою подолання існуючих проблем на підприємствах необхідно вживати комплексних заходів, спрямованих на стабілізацію роботи, зниження податко-

вого навантаження, спрощення процедур ведення бізнесу, підвищення доступності фінансування, підтримку експорту та розвиток інновацій, налагодження взаємодії з податковими органами. Одним із напрямів покращення фінансових показників, підвищення прибутковості підприємств є управління фінансами.

Проведене дослідження дозволяє відзначити, що управління фінансами на підприємствах через податкову політику дозволить мінімізувати податкове навантаження шляхом використання податкових пільг, попередити випадки ухилення від сплати податків. Податкова політика на рівні

держави має значний вплив на показники фінансово-господарської діяльності підприємств через податкове законодавство, податкову систему, діяльність податкових органів. Доцільним є використання інструментів зменшення податкового навантаження, вдосконалення податкової політики, що забезпечить підвищення фінансової стійкості підприємств, їх конкурентоспроможності. За результатами дослідження сформовано заходи покращення діяльності підприємств та податкової політики, впровадження яких вплине не лише на відновлення їх роботи, але й на стабілізацію економіки країни.

Список використаних джерел:

1. Ohrenych Yu.O., Kairachka N.V. The impact of taxes on the financial and economic activities of enterprises in Ukraine: assessment and directions for optimizing the tax burden. *Financial Strategies of Innovative Economic Development: Proceedings Scientific Publications*. Zaporizhzhia : Publishing House «Helvetica», 2024. Issue 1 (61). P. 47–54.
2. Tax revenue statistics. Eurostat. URL: <https://cutt.ly/VreMYYxR>
3. Динаміка податкового боргу. Державна податкова служба України. URL: <https://cutt.ly/nreMY51j>
4. eРобота: Гранти від держави на відкриття чи розвиток бізнесу. Міністерство економіки України. URL: <https://cutt.ly/BreMUmSF>
5. eРобота: Понад 14 000 підприємців отримали від держави гранти на розвиток бізнесу. Міністерство економіки України. URL: <https://cutt.ly/LreMUZ57>
6. За Програмою 5-7-9 бізнесу вже видано кредитів на 61,4 млрд грн. Міністерство економіки України. URL: <https://cutt.ly/QreMItMI>
7. Звіт про фінансову стабільність. Національний банк України. URL: <https://cutt.ly/0reMIYhu>
8. Коваль Н.І., Подолянчук О.А., Гудзенко Н.М. Податкова політика підприємства: особливості та значення у сучасних реаліях. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 13. С. 73–79. URL: <https://cutt.ly/greMI5gA>
9. Кузь В.І. Податкова система: навч. посіб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 240 с.
10. Литвиненко Я.В. Податкова політика: навч. посіб. Київ : МАУП, 2003. 224 с.
11. Мавлева Д.Е., Лиса О.В. Удосконалення управління фінансовими ресурсами з метою підвищення результативності діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56. URL: <https://cutt.ly/kreMOBri>
12. Надходження податків і зборів. Державна податкова служба України. URL: <https://cutt.ly/nreMOBcr>
13. Огренич Ю.О., Кармазіна В.С. Особливості функціонування контролюючих органів у сфері реалізації податкової та митної політики в Україні під час воєнного стану: стан і напрямки вдосконалення. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Серія: Економіка і менеджмент*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 54. С. 42–50.
14. Офіційний сайт «Сільпо». Звіти про управління ТОВ «Сільпо-Фуд». URL: <https://cutt.ly/qreMAxmo>
15. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення: 21.01.2025. URL: <https://surl.li/yzbbbb>
16. ПриватБанк – учасник програми «доступні кредити 5-7-9%». ПриватБанк. URL: <https://privatbank.ua/business/5-7-9>
17. Скаско О., Могила І.-Л. Теоретичні засади податкової політики в Україні: принципи, рівні та моделі. *Вісник економіки*. 2023. Вип. 3. С. 83–96. URL: <https://cutt.ly/KreMACYv>

References:

1. Ohrenych Yu. O., Kairachka N. V. (2024) The impact of taxes on the financial and economic activities of enterprises in Ukraine: assessment and directions for optimizing the tax burden. *Financial Strategies of Innovative Economic Development: Proceedings Scientific Publications*, issue 1 (61), pp. 47–54.
2. Tax revenue statistics. Eurostat. Available at: <https://cutt.ly/VreMYYxR>
3. Dynamika podatkovoho borhu. Derzhavna podatкова sluzhba Ukrainy [Dynamics of tax debt. State Tax Service of Ukraine]. Available at: <https://cutt.ly/nreMY51j> (in Ukrainian)
4. yeRobota: Hranty vid derzhavy na vidkryttia chy rozvytok biznesu. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy [e-Work: Grants from the state for opening or developing a business. Ministry of Economy of Ukraine]. Available at: <https://cutt.ly/BreMUmSF> (in Ukrainian)
5. yeRobota: Ponad 14,000 pidpriyemtsiv otrymaly vid derzhavy hranty na rozvytok biznesu. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy [e-Job: Over 14,000 entrepreneurs received grants from the state for business development. Ministry of Economy of Ukraine]. Available at: <https://cutt.ly/LreMUZ57> (in Ukrainian)
6. Za Prohramoiu 5-7-9 biznesu vzhe vydano kredytyv na 61,4 mlrd hrn. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy [Under the 5-7-9 Program, loans worth UAH 61.4 billion have already been issued to businesses. Ministry of Economy of Ukraine]. Available at: <https://cutt.ly/QreMItMI> (in Ukrainian)

7. Zvit pro finansovu stabilnist. Natsionalnyi bank Ukrainy [Financial Stability Report. National Bank of Ukraine]. Available at: <https://cutt.ly/0reMIYhu> (in Ukrainian)
8. Koval N. I., Podolianchuk O. A., Gudzenko N. M. (2023) Podatkova polityka pidpriemstva: osoblyvosti ta znachennia u suchasnykh realiiakh [Tax policy of the company: features and significance in modern realities]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 13, pp. 73–79. Available at: <https://cutt.ly/rreMI5gA> (in Ukrainian)
9. Kuz V. I. (2022) *Podatkova systema : navch. posib.* [Tax system: teaching aid]. Chernivtsi : Chernivtsi National University named after Yu. Fedkovich, 240 p. (in Ukrainian)
10. Lytvynenko Ya. V. (2003) *Podatkova polityka : navch. posib.* [Tax policy: textbook, manual]. Kyiv: MAUP, 224 p. (in Ukrainian)
11. Mavlieva D. E., Lysa O. V. (2023) Udoskonalennia upravlinnia finansovymy resursamy z metoiu pidvyshchennia rezultatyvnosti diialnosti pidpriemstva [Improving of management of financial resources with the purpose of increasing the results of the enterprise]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 56. Available at: <https://cutt.ly/kreMOBri> (in Ukrainian)
12. Nadkhodzhennia podatkov i zboriv. Derzhavna podatkova sluzhba Ukrainy [Tax and fee receipts. State Tax Service of Ukraine]. Available at: <https://cutt.ly/nreMOBCr> (in Ukrainian)
13. Ohrenych Yu. O., Karmazina V. S. (2023) Osoblyvosti funktsionuvannia kontroliuiuchykh orhaniv u sferi realizatsii podatkovoi ta mynoi polityky v Ukraini pid chas voiennoho stanu: stan i napriamky vdoskonalennia [Peculiarities of the functioning of control bodies in the field of implementation of tax and customs policy in Ukraine during martial law: state and directions for improvement]. *Naukovyi visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu: zbirnyk naukovykh prats. Serii: Ekonomika i menedzhment*, vol. 54, pp. 42–50. (in Ukrainian)
14. Ofitsiinyi sait «Silpo». Zvity pro upravlinnia TOV «Silpo-Fud» [Official website of Silpo. Management reports of Silpo-Food LLC]. Available at: <https://cutt.ly/qreMAxmo> (in Ukrainian)
15. Podatkovy kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI. Data onovlennia: 21.01.2025 [Tax Code of Ukraine dated 02.12.2010 No. 2755-VI. Update date: 21.01.2025]. Available at: <https://surl.li/yzbbbb> (in Ukrainian)
16. PryvatBank – uchasnyk prohramy «dostupni kredyty 5-7-9%». PryvatBank [PrivatBank is a participant in the "Affordable Loans 5-7-9%" program. PrivatBank]. Available at: <https://privatbank.ua/business/5-7-9> (in Ukrainian)
17. Skasko O., Mohyla I.-L. (2023) Teoretychni zasady podatkovoi polityky v Ukraini: pryntsyipy, rivni ta modeli [Theoretical foundations of tax policy in Ukraine: principles, levels and models]. *Visnyk ekonomiky*, vol. 3, pp. 83–96. Available at: <https://cutt.ly/KreMACYv> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 17.02.2025